

**INVESTIGATION OF STATE ANGER-ANGER EXPRESSION AND SELF EFFICACY
PERCEPTION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS WITH AND WITHOUT
LEARNING DISABILITY¹**

Umay Bilge BALTACI

*Uzman Psikolojik Danışman, umaybilgee@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7754-3415*

Selahattin AVŞAROĞLU

*Doç. Dr., Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, seloavsar@gmail.com
ORCID: 0000-0002-0953-2922*

Received: 17.09.2017

Accepted: 02.12.2017

ABSTRACT

This study is intended to investigate state anger, anger expression and self efficacy perception of secondary school students with and without learning disability. In the research group, there are 110 secondary school students consisting of 55 people with learning disability and 55 people without learning disability. "Personal Information Form", "Self Efficacy Scale For Children" and "State Anger and Anger Expression Scale" were used in the study. The analyses of the data were performed by SPSS 20 package in the study. In the analyses of the data Mann-Whitney U Test was used. It was seen that there was a significant difference between the incidence of learning disability of the students and academic self efficacy, social efficacy, emotional efficacy, general efficacy, intrinsic anger and score averages of anger management. It was discovered that there was a significant difference between social efficacy score averages of the students without learning disability and their genders. A significant difference was found out between score averages of anger management of the students with learning disability and their genders. There was a significant difference between state anger score averages of the students without learning disability and their genders

Keywords: Learning disability, self-efficacy, anger.

¹ Bu makale Doç. Dr. Selahattin Avşaroğlu danışmanlığında, Neü Eğitim Bilimleri Enstitüsünde 25.03.2017 tarihinde Umay Bilge Baltacı tarafından sunulan yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN VE OLMAYAN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ-YETERLİK ALGILARI İLE SÜREKLİ ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZLARININ İNCELENMESİ

ÖZ

Bu araştırmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin öz-yeterlik algıları, sürekli öfkeleri ve öfke ifade tarzları incelenmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu öğrenme güçlüğü olan 55 kişi ve olmayan 55 kişi olmak üzere toplam 110 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği”, “Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği” kullanılmıştır. Gerçekleştirilen araştırmada verilerin analizleri SPSS 20 paket programıyla yapılmıştır. Verilerin analizinde Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Öğrencilerin öğrenme güçlüğü görülme durumu ile akademik öz-yeterlik, sosyal öz-yeterlik, duygusal öz-yeterlik, genel öz-yeterlik, içe yönelik öfke ve öfke kontrol puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu görülmüştür. Öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin sosyal öz-yeterlik puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulunmuştur. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin öfke kontrol puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin ise sürekli öfke puan ortalamalarıyla cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme güçlüğü, öz-yeterlik, öfke.

EXTENDED SUMMARY**Introduction**

An examination of literature shows that there are many studies focusing on the cognitive and academic development of individuals with learning difficulties. Additionally, many researchers examined the self-efficacy perceptions and anger of students, both in combination and individually, in relation to certain variables. However, the literature does not contain any national study addressing the self-efficacy perceptions and anger expression styles of children with learning difficulties. An investigation of self-efficacy perceptions and trait anger and anger expression styles of students with and without learning difficulties can help to improve the content of psychological services to be given to these individuals. The present study can contribute to the literature in this respect.

Objective of the study

The study aims to examine the differences between self-efficacy perceptions, trait anger and anger expression styles of secondary school students with and without learning difficulties. In addition, the study explores the gender-based differences between the mean scores indicating general self-efficacy, self-efficacy subscales, trait anger and anger expression styles of students with and without learning difficulties.

Method

The study sample consisted of 110 secondary school students, 55 with and 55 without learning difficulties. "Personal Information Form", "Self-Efficacy Scale for Children" and "Trait Anger and Anger Expression Style Scale" were used in the study. The data obtained were analyzed using SPSS 20 software package. Given the variance in the characteristics of students in the study group, the scores found in self-efficacy and anger scales were subjected to normal distribution analyses. The analyses using Shapiro Wilk test revealed that the data obtained from all scores of two scales did not comply with the normal distribution assumptions. Therefore, non-parametric statistical techniques were used on the data gathered from two scales.

Findings (Results)

Significant differences were found between the general self-efficacy and self-efficacy subscales of secondary school students with and without learning disorders. Students without learning difficulties had higher mean scores than those with learning difficulties in all dimensions of the self-efficacy scale and in total scores. There were also significant differences between the mean scores of students with and without learning difficulties in trait anger and anger expression styles. Detailed analyses demonstrated that students with learning difficulties experienced higher levels of inward-directed anger, while those without had higher levels of anger control. Students with learning difficulties did not show any significant gender-based difference in any of the dimensions of self-efficacy scale and total scores. However, a significant gender difference was seen in the

social self-efficacy subscale in students without learning difficulties. Female students had higher social self-efficacy scores than their male counterparts. Trait anger and anger expression style scores of students with and without learning difficulties also showed significant gender differences. These gender differences were evident in the anger control subscale of anger expression style scale in students with learning difficulties. Male students with learning difficulties were found to have higher anger control scores than female students. Students without learning difficulties, on the other hand, had marked gender-based differences in terms of their trait anger scale scores. Male students without learning difficulties scored higher than female students in this scale.

Conclusion and Discussion

The study found that students with learning difficulties had significantly lower general self-efficacy, academic self-efficacy, social self-efficacy and affective self-efficacy scores than their peers without learning difficulties. There are some literature studies which present parallel results. Urfalı-Dadandı (2015), for example, found that students without learning difficulties had higher self-efficacy perception scores than those with learning difficulties. Similarly, Lackaye et al. (2006) demonstrated that adolescents with learning difficulties had significantly lower academic and social self-efficacy perceptions than their peers who had normal development. However, Lackaye and colleagues (2006) also established that affective self-efficacy perceptions of students with and without learning difficulties did not differ, and this result is different from those of the present study.

There was not any significant difference between trait anger and outward-directed anger scores of students with and without learning difficulties. Anger control scores of students without learning difficulties are higher than those of the students experiencing learning difficulties. Students with learning difficulties, on the other hand, had higher inward-directed anger scores than those without. These results are consistent with literature. Students who experience learning difficulties may have problems in understanding, making sense of and expressing their feelings. They may harbor thoughts and feelings and react in ways that are not age- and intelligence-appropriate (Tuğ, 2011; Yıldız, 2004). Therefore, students with learning difficulties may find it hard to control their anger, or repress their anger, when they cannot express it. Besides, as Yıldız stated, come children with learning difficulties might express their fears through indirect ways and display passive-aggressive attitudes. They can thus become passive and dependent (Yıldız, 2004).

The present study found that the general self-efficacy perceptions of students with and without learning difficulties did not vary by gender. This result has some parallels in literature (Telef, 2011; Bozkurt, 2014; Certel et al. 2015; Kaçar, 2016). However, Yılmaz, Yiğit and Kaşarcı (2012) found that general self-efficacy perceptions of female students were higher than those of male students. In the study, social self-efficacy perceptions of female students without learning difficulties were significantly higher than those of their male counterparts, while social self-efficacy perceptions did not show any gender-based difference in students with learning difficulties. Telef (2011) identified higher social self-efficacy perceptions in female students than in their male peers. However, there are also studies indicating that social self-efficacy perceptions did not vary by gender (Çubukçu and Girmen, 2007; Gülşen, 2013; Certel et al., 2015). The present study found that academic self-

efficacy perceptions of students with and without learning difficulties did not change by gender. This finding is consistent with that of Certel and colleagues (2015). Aksu (2015) also found a similar result. Saticı (2013) and Erzen (2013), however, showed in their respective studies that male students had higher academic self-efficacy perceptions than female students. When affective self-efficacy perceptions of students with and without learning difficulties were examined, no significant gender differences were found. However, there are different results in the literature, where male students were reported to have higher affective self-efficacy perceptions than their female peers (Telef, 2011; Certel et al., 2015).

Male students without learning difficulties were found to have higher trait anger scores than their female counterparts in the study. Similarly, Gülveren (2008) demonstrated, in the analysis of a sample of students in İstanbul, that the trait anger levels of male students were significantly higher than those of female students. Gönültaş (2013) and Soyaldın (2007) also obtained similar results. However, there was no significant difference in the trait anger score of students with learning difficulties. The Ankara group in Gülveren's study (2008) did not have any gender-based differences in relation to trait anger. Likewise, Gök (2009) and Uslu (2015) arrived at the same conclusion. This study did not show any gender differences in outward-directed anger scores of students with and without learning difficulties. Parallel results were reported in Gülveren's (2008) and Gök's (2009) studies. Soyaldın (2007), however, reported that female students had higher scores of outward-directed anger than male students. The present study found that anger control scores of male students with learning difficulties were higher than those of their female counterparts. Soyaldın (2013) also demonstrated that male students had better anger control. Students without learning difficulties, however, did not display a significant difference in this respect. Gülveren (2008), Gök (2009), Gönültaş (2013) and Uslu (2015) obtained similar results, as well. Inward-directed anger scores of students with and without learning difficulties did not differ according to gender in this study. Gülveren (2008) and Gök (2009) reported similar results, while Soyaldın (2007) showed that female students had higher inward-directed anger scores than male students.

Recommendations

The study compared the affective, social, academic and general self-efficacy perceptions of students with and without learning disorders. In addition to these, examination of other, specific areas such as self-efficacy in physical activities and interpersonal relations can contribute to literature. The study also compared the trait anger and anger expression styles of students with and without learning difficulties. Additionally, comparison of variables such as expression of anger in positive and negative ways can make a contribution to literature.

GİRİŞ

Öğrenme birey doğduğu günden ölümüne kadar süregelen, bireysel özelliklerine ve gelişim düzeyine göre değişiklik gösteren, karmaşık ve kapsamlı bir süreçler zinciridir. Öğrenme bilgi, beceri, tutum, inanç ve davranışların edilmesini, edinilmiş olanlarının ise değiştirilmesini kapsar. Bireyler bilişsel, dilbilimsel, motor ve sosyal becerileri farklı yollarla öğrenebilirler. Bu sebepten dolayı öğrenme sadece okulla sınırlandırılmamalıdır. Öğrenme kısa olarak bilginin kazanılması diye tanımlanırsa kişinin bu bilgiyi kazanırken güçlük yaşamamasıyla meydana gelen sorunlara da öğrenme güçlüğü denilebilir (Schunk, 2009: 1; Korkmazlar, 2011: 182).

Öğrenme güçlüğü; bireyin takvim yaşı, zekâ düzeyi ve yaşına uygun olarak aldığı eğitim göz önüne alındığında; bireysel beceriyi ölçen testlerdeki başarısı beklenenin önemli derece altında olmamasına rağmen, okul başarısını önemli bir şekilde etkileyen okuma, matematik veya yazılı anlatım alanlarındaki problemleri kapsayan gelişimsel bir sorundur (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011: 256). Korkmazlar-Oral (2009) ise öğrenme güçlüğü terimini normal veya normalin üstünde zekaya sahip olan, beklenen akademik becerileri edinemeyen bireyler için kullanmıştır. Korkmazlar-Oral (2009)'a göre öğrenme güçlüğü herhangi bir nörolojik, fiziksel, duygusal, ruhsal, fiziksel ve kültürel probleme bağlı olmayan okuma, yazma, matematik, mekana yönelme, kendini ifade etme alanlarında birinde ya da çoğunda güçlük çeken bireyleri kapsar (Korkmazlar-Oral, 2009). Öğrenme güçlüğünün bireyin kişisel, sosyal, duygusal, bilişsel gelişimini etkileyen önemli bir faktör olduğu söylenilebilir (Melekoğlu, 2017: 41). Öğrenme güçlüğü olan çocukların yaşadığı zorluklar öğrenci, arkadaş evlat, kardeş gibi çeşitli rollerde ortaya çıkabilmektedir.

İnsan biyolojik ve sosyal bir varlık olduğu için yaşamını devam ettirebilmesi için birtakım sosyal, psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar karşılanırken yaşanan olumlu ve olumsuz gelişmeler bireyin uyum düzeyine etki etmektedir. Kişi bu uyum sürecinde kendisine ve çevresine yönelik yeterli tutumlar geliştirebilir. Yaşamının gerekliliğini kabullenmiş, üstesinden gelebilen, dingin ve doğal tepkilerle karşılaşılabilirken, gerginlik ve yakınma dolu belirtiler de gözlemlenebilir. Kişinin içsel ve sosyal çevre özellikleri onun uyarıcılara ve gelişmelere tepkiler verme şeklini oluşturmaktadır. Bireyin kişisel özellikleri, yaşam koşulları, benlik saygıları gibi "bireye ait" durumlar, yaşamlarını direk veya dolaylı etkileyebilmektedir (Avşaroğlu, 2007). Bu durumlardan birisi de bireyin yaşamında önemli bir etkisi bulunan öz-yeterlik algısıdır. Öz-yeterlik Bandura'nın davranış üzerine etkili olduğunu düşündüğü temel kavramlardan biridir. Öz-yeterlik kavramına teknik olarak "algılanan öz-yeterlik" denilmektedir. Öz-yeterlik algısı kişinin kendi yetenekleri ile ilgili inancı olarak da tanımlanır. Öz-yeterlik algısı bireyin nasıl hissedip, düşündüklerini ve kendilerini nasıl motive ettiklerini belirler (Duman, 2007; Senemoğlu, 2011: 230). Öz-yeterlik kişinin gelecekte karşısına çıkan güç durumların üstesinden gelmesinde ne derece başarılı olabileceğine yönelik kendisi hakkında yargısı ve inancıdır (Senemoğlu, 2011: 231). Öz-yeterlik algısı sosyal beceriler, akademik başarı, acıya dayanma, kariyer seçimi, sigarayı bırakma, korkulan olaylarla başa çıkma gibi birçok faktör üzerinde etkilidir (Ün-Açıkgöz, 2009: 230).

Duyguların zorlu yaşam şartlarında, tehlike ve tehdit içeren durumlarda, yaşanan acı olaylarda bireye yol gösterici bir rolü vardır. Duygular bireyi harekete geçirmeye hazırlar. Bireyin yaşadığı sorunlarla ve güçlüklerle

baş etmesine katkıda bulunur (Bedel, 2011).Günlük hayatta önemli yeri olan bu duygulardan biri de öfkedir. Evrensel bir duygu olan öfkenin yansımaları her kültürde farklıdır (Balkaya ve Şahin-Hisli, 2003). Öfke bireylerin herhangi bir nedenden dolayı hissettikleri bir duygudur. Öfke kişinin sınırları aşıldığında, hakları yendiğinde, istek ve ihtiyaçları karşılanmadığında, bir amaca yönelmeleri engellendiğinde bireye mesaj verir. Öfke bireyin, karşılanmamış beklentilerine ve istemediği sonuçlara verilen tepkilerdir. Öfkenin birey için koruyucu bir işlevi vardır. Bu yüzden bireyler öfkenin söylediklerinden kaçınmaya çalışmak yerine öfkeyi dinlemeleri ve saygı duymaları gerekir. Diğer duygular gibi öfke de sağlıklı biçimde ifade edildiği zaman iletişimi düzenleyici ve yapıcı bir duygu olur (Soykan, 2003; Greenberg, 2015: 230).

Literatüre bakıldığında öğrenme güçlüğü olan bireylerin bilişsel ve akademik yönlerinin gelişmesinin odak olarak alın birçok çalışma görülmektedir (Akyol, 1997; Soysal ve vd., 2001; Durmuş, 2004; Özmen, 2005; Sarıpınar, 2006; Tatar ve Dikici, 2008; Güzel-Özmen, 2009; Akçin, 2009; Yıldırım-Doğru vd., 2010; Sezer ve Akın, 2011; Özen, 2015; Taşkın ve vd., 2016).Ayrıca bugüne kadar birçok araştırmacı öğrencilerin öz-yeterlik algıları ile öfkelerini bazı değişkenler açısından beraber ve ayrı ayrı olmak üzere araştırmışlardır. Ehrenberg (1984), McKenzie (1999), Güleç (2002), Boman (2003), Demirci-Danışık (2005), Duran ve Eldedeklioğlu (2005), Kısaç (2005), Tekinsav-Sütçü (2006), Kayhan-Yardımcı (2007), Çetin (2009), Gündoğdu (2010), Ata vd., (2011), Telef ve Karaca (2011), Eyüboğlu (2012), Avşaroğlu vd. (2012) Çetin (2013), Gönültaş (2013) Gülşen (2013), Koç (2013), Özkan-Deniz (2015), Certel vd. (2015), Alçay (2015), Koçmarlar (2016), Bayram (2016), Ayan (2017) . Fakat literatüre bakıldığında yurt içinde öğrenme güçlüğüne sahip olan çocukların öz-yeterlik algıları ile öfke ifade tarzlarını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin öz-yeterlilik algıları ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi bu bireylere yapılacak psikolojik hizmetlerin uygulama içeriğinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğrenme güçlüğü olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin öz-yeterlik algıları, sürekli öfkeleri ve öfke ifade tarzları arasındaki farklılığı incelemektir. Ayrıca öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre genel öz-yeterlik, öz-yeterlik alt boyutları, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları puan ortalamaları arasındaki farka bakılmıştır.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur.

1. Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin genel öz-yeterlik ve öz-yeterlik alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre genel öz-yeterlik ve öz-yeterlik alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde çözümleme iki şekilde yapılabilir. Bu çözümlenmeler, korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkilendir (Karasar, 2014: 81).

Evren ve Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Konya ilinde 2015-2016 eğitim- öğretim yılında eğitim görmekte olan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın, araştırma grubunu öğrenme güçlüğü olan 55 kişi ve olmayan 55 kişi olmak üzere toplam 110 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 12-15 yaş aralığındadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin demografik nitelikleriyle ilgili bilgileri almak için "Kişisel Bilgi Formu", öz-yeterlik algılarını belirlemek için "Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği" (Telef ve Karaca, 2012), sürekli öfkelerini ve öfkelerini ifade etme şeklini belirlemek için "Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği" (Özer, 1994) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu; araştırma grubuna katılan bireylerin cinsiyet, yaş, sınıf, öğrenme güçlüğü görülme durumu, ailenin sosyo-ekonomik durumu, annenin ve babanın eğitim seviyesi, akademik başarısı ile ilgili genel bilgilerin öğrenilmesi amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan formdur.

Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği

Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeğinin orijinal formu Muris (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek akademik öz-yeterlik, sosyal öz-yeterlik ve duygusal öz-yeterlik olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Araştırmada ölçek 24 madde ile yürütülmüş daha sonra 3 madde ölçekten çıkartılarak 21 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur (Muris, 2001). Ölçek Telef ve Karaca (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği'nin güvenilirlik çalışması Cronbach alfa ve test tekrar test yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Cronbach alfa katsayıları incelendiğinde ölçeğin geneli için .86 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara bakıldığında ise akademik öz-yeterlik için .84, sosyal öz-yeterlik için .64, duygusal öz-yeterlik için .78 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin genelinde olduğu gibi tüm alt ölçeklerin de ait oldukları faktörleri ölçmede kararlılık gösterdiği söylenebilir. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi

yöntemleri kullanılmıştır.Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formdaki faktör yapısıyla Türkçe formundaki faktör yapısının aynı olduğu belirlenmiştir (Telef, 2011; Telef ve Karaca, 2012).

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği

Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (SÖÖTÖ) Spielberger ve Jacobs, Russel ve Crane'nin tarafından 1980-1983 yılları arasında geliştirilmiştir (Aktaran: Gültekin, 2011). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Özer (1994) tarafından yapılmıştır. SÖÖTÖ, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek Sürekli Öfke 10 madde ve Öfke İfade Tarzı 24 madde olmak üzere toplam 34 maddeden oluşmaktadır. Öfke İfade Tarzı alt ölçeğinin ise ayrıca 3 ayrı alt boyutu vardır. Bunlar Kontrol Altına Alınmış Öfke, Dışa Yöneltilen Öfke ve İçe Yöneltilen Öfke'yi içerir ve 8'er maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri 4'lü likert tipi bir puanlamaya sahiptir. Sürekli Öfke Ölçeğinin güvenilirlik katsayılarının $\alpha = 0.68$ ile 0.84 arasında değiştiği görülmektedir. Yapılan güvenilirlik çalışmasındaki ölçeğin iç tutarlılık katsayıları, sürekli öfke boyutu için $.79$, kontrol altına alınmış öfke boyutu için $.84$ 'dür (Özer,1994). Sütçü ve Aydın (2008) tarafından ortaokul öğrencileri için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirtilmiştir. (Sütçü ve Aydın, 2008; Karababa ve Dilmaç, 2015).

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", "Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği", "Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği" tek bir forma aktarılmıştır. Veriler 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde Konya ilinde toplanmıştır. Uygulamalar derslik ortamında yapılmıştır. Araştırmacı uygulama yapmadan önce kendisini tanıtmıştır. Katılımcıların içten cevaplar vermeleri için gönüllülük esas alınmış, isim yazılmayacağı belirtilmiştir. Ölçekler tanıtılmış ve nasıl cevaplanacağı açıklanmıştır. Katılımcıların uygulama sırasında soruları cevaplanmıştır. Katılımcıların ölçekleri yanıtlaması yaklaşık olarak 30-45 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler SPSS 20 paket programına girilmiştir ve analizler bu program ile yapılmıştır. Çalışmanın araştırma grubundaki öğrencilerin farklı özelliklerde olması nedeniyle öz-yeterlik ve öfke ölçeklerinden elde edilmiş puanlar üzerinde normal dağılım analizleri yapılmıştır (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Araştırmanın Değişkenleri	Shapiro-Wilk	
	Statistic	Sd
AÖY	.976	110
SÖY	.975	110
DÖY	.946	110
TÖY	.966	110

Tablo 1’de Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin genel öz-yeterlik, öz-yeterlik alt ölçekleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeklerinden elde edilen puanlar üzerinde gerçekleştirilen normal dağılım analizleri görülmektedir Shapiro-Wilk Testiyle gerçekleştirilen analizlere göre iki ölçeğin tüm puanlarından elde verilen normal dağılım varsayımlarını karşılamamaktadır. Bu nedenle bu çalışma da iki ölçekten elde edilen veriler üzerinde Non-Parametrik istatistik teknikleri kullanılmıştır.

Bu kapsamda,

Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin genel öz-yeterlik, öz-yeterlik alt boyutları, sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeklerinden elde ettikleri puanları karşılaştırırken Mann Whitney U Testi,

Öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre genel öz-yeterlik, öz-yeterlik alt boyutları, sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeklerinden elde ettikleri puanları karşılaştırırken Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Öğrenme Güçlüğü Olan ve Olmayan Öğrencilerin Öz-yeterlik Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Öz-yeterlik	Öğrenme Güçlüğü	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	p
AÖY	Var	55	37.81	2079.50	-5.827	.000*
	Yok	55	73.19	4025.50		
SÖY	Var	55	35.64	1960.00	-6.542	.000*
	Yok	55	75.36	4145.00		
DÖY	Var	55	35.61	1958.50	-6.552	.000*
	Yok	55	75.39	4146.50		
TÖY	Var	55	33.59	1847.50	-7.207	.000*
	Yok	55	77.41	4257.50		

p* < .05

Tablo 2’de öğrenme güçlüğü olan ve olmayan ortaokul öğrencilerinin genel öz-yeterlik ve öz-yeterlik alt boyutlarının puanları arasındaki karşılaştırmalar görülmektedir. Mann Whitney U testiyle gerçekleştirilen analizlere göre öz-yeterlik ölçeklerinin tüm boyutlarında ve toplam puanlarında hesaplanan Z değerleri .05 düzeyinde anlamlı farka sahiptir (p < .05). Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında öz-yeterlik ölçeğinin tüm boyutlarında ve toplam puanlarında öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin, olan öğrencilerden daha yüksek ortalamalar aldığı görülmektedir.

Tablo 3. Öğrenme Güçlüğü Olan ve Olmayan Öğrencilerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Öfke	Öğrenme Güçlüğü	N	Sıraların Ortalaması	Sıraların Toplamı	Z	p
Sürekli Öfke	Var	55	56.89	3129.00	-458	.647
	Yok	55	54.11	2976.00		
	Toplam	110				
İçe Yönelik Öfke	Var	55	64.63	3554.50	-3.011	.003*
	Yok	55	46.37	2550.50		
	Toplam	110				
Öfke Kontrolü	Var	55	46.36	2550.00	-3.012	.003*
	Yok	55	64.64	3555.00		
	Toplam	110				
Dışa Yönelik Öfke	Var	55	56.77	3122.50	-420	.675
	Yok	55	54.23	2982.50		
	Toplam	110				

p* < .05

Tablo 3’de öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları puanlarının karşılaştırılma sonuçları görülmektedir. Analizlere göre öfke ifade tarzlarından içe yönelik öfke ve öfke kontrol boyutlarında grupların elde ettiği sıralama ortalamaları anlamlı farka sahiptir (p<.05). Buna karşın sürekli öfke ve dışa yönelik öfke alt ölçeklerinde gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ayrıntılı analizlere göre öğrenme güçlüğü olan öğrencilerde içe yönelik öfke puanları yüksek düzeyde görülürken, öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin ise öfke kontrollü puanlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Öğrenme Güçlüğü Olan ve Olmayan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öz-yeterlik Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Öğrenme Güçlüğü Olan					Öğrenme Güçlüğü Olmayan					
		N	S.O	S.T	Z	p	N	S.O	S.T	Z	p	
AÖY	Kız	26	27.17	706.5	-0.37	0.715	Kız	26	29.31	762	-0.575	0.565
	Erkek	29	28.74	833.5			Erkek	29	26.83	778		
	Total	55					Total	55				
SÖY	Kız	26	30.33	788.5	-1.02	0.306	Kız	26	30.67	797.5	1.996	0.048*
	Erkek	29	25.91	751.5			Erkek	29	25.6	732.5		
	Total	55					Total	55				
DÖY	Kız	26	28.63	744.5	-0.28	0.78	Kız	26	30.04	781	-0.897	0.37
	Erkek	29	27.43	795.5			Erkek	29	26.17	759		
	Total	55					Total	55				
TÖY	Kız	26	28.77	748	-0.34	0.736	Kız	26	30.37	789.5	-1.038	0.299
	Erkek	29	27.31	792			Erkek	29	25.88	750.5		
	Total	55					Total	55				

p* < .05

Tablo 4’de öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre öz-yeterlik ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Analizlere göre öğrenme güçlüğü olan öğrencilerde öz-yeterlik ölçeğinin tüm boyutlarında ve toplam puanlarında cinsiyetler arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Buna karşın öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerde sosyal öz-yeterlik alt ölçeğinde cinsiyet açısından anlamlı bir fark söz konusudur ($p < .05$). Farkın kaynağı incelendiğinde öğrenme güçlüğü olmayan kız öğrencilerin erkek akranlarından daha düzeyde yüksek sosyal öz-yeterlik puanına sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 5. Öğrenme Güçlüğü Olan ve Olmayan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Öğrenme Güçlüğü Olan					Öğrenme Güçlüğü Olmayan					
		N	S.O	S.T	Z	p	N	S.O	S.T	Z	p	
Sürekli Öfke	Kız	26	28.19	733.00	-.085	.933	Kız	26	23.52	611.50	1.969	.049*
	Erkek	29	27.83	807.00			Erkek	29	32.02	928.50		
	Total	55					Total	55				
İçe Yönelik Öfke	Kız	26	25.83	671.50	-.956	.339	Kız	26	27.54	716.00	-.203	.839
	Erkek	29	29.95	868.50			Erkek	29	28.41	824.00		
	Total	55					Total	55				
Öfke Kontrolü	Kız	26	25.37	649.50	1.967	.049*	Kız	26	30.71	798.50	1.193	.233
	Erkek	29	30.36	890.50			Erkek	29	25.57	741.50		
	Total	55					Total	55				
Dışa Yönelik Öfke	Kız	26	27.48	714.50	-.228	.819	Kız	26	26.38	686.00	-.712	.477
	Erkek	29	28.47	825.50			Erkek	29	29.45	854.00		
	Total	55					Total	55				

$p < .05$

Tablo 5’de öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin cinsiyetlerine göre sürekli öfke ve öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Mann Whitney U testiyle gerçekleştirilen analizlere göre öğrenme güçlüğü olan öğrencilerde sadece öfke ifade tarzları ölçeğinin öfke kontrolü alt boyutunda cinsiyetler açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p < .05$). Bu boyutta öğrenme güçlüğü olan erkek öğrencilerin aynı özellikte kız akranlarından daha yüksek düzeyde öfke kontrolü puanına sahip olduğu görülmüştür.

Aynı ölçeklerde öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin cinsiyetleri açısından gerçekleştirilen analizlerde sürekli öfke ölçeğinde anlamlı farklar gözlenmiştir ($p < .05$). Bu ölçekte öğrenme güçlüğü olmayan erkek öğrenciler kız akranlarından daha yüksek puanlar elde etmişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin genel öz-yeterlik, akademik öz-yeterlik, sosyal öz-yeterlik ve duygusal öz-yeterlik puanları öğrenme güçlüğü olmayan akranlarının puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Literatürdeki bazı çalışmalar bu araştırmayla benzerlik göstermektedir. Urfalı-Dadandı (2015) yaptığı çalışmada öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin öz-yeterlik algılarının öğrenme güçlüğü olan öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Aynı şekilde Lackaye ve arkadaşları (2006) yaptıkları bir çalışmada öğrenme güçlüğü olan ergenlerin akademik ve sosyal öz-yeterlik algılarını normal gelişim gösteren akranlarından anlamlı düzeyde düşük bulmuşlardır. Diğer yandan bu çalışma ile farklılaşan bulguda görülmektedir. Lackaye ve arkadaşları (2006) öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin duygusal öz-yeterlik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Ayrıca bu çalışmanın literatürdeki bilgiyi desteklediği görülmektedir. Okul döneminde yaşının gerektirdiği sosyal ve akademik beceriler, oyun becerileri açısından akranlarından farklı görünen çocuklar okul ortamında çeşitli olumsuz durum ve tutumlarla karşılaşmaktadırlar. Öğrenme güçlüğü olan çocuklar da yaştlarından farklı oldukları için aynı problemlerle karşılaşabilirler. Okuldaki ve oyunlardaki kurallarını bilseler bile uyma konusunda problem yaşayabilirler. Ayrıca dil becerileri ile ilgili problemler yaşayıp, akranlarının konuşmalarını takip etmekte zorlanabilirler. Şaka ve mizahi durumları anlayamayabilirler (Melekoğlu ve Kayışdağ, 2017: 99). Bu tür sebeplerden dolayı öğrenme güçlüğünün etkisinin en çok yaşadığı alanlardan biri de sosyal ilişki alanıdır. Yapılan araştırmalara bakıldığında öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin arkadaş grubunda, okul çevresinde daha az iletişim kurulan ve daha az tercih edilen bireyler oldukları görülmektedir (Şahin ve Gül-Akoğlu, 2011: 256). Bunların etkisiyle de birey düşük sosyal öz-yeterlik algısına sahip olabilir.

Elde edilen sonuçlara göre öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin sürekli öfke ve dışa yöneltilen öfke puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin öfke kontrol puanları öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin puanından daha yüksektir. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin içe yöneltilen öfke puanları ise öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerin puanından daha yüksektir. Bu çalışmayla literatürdeki bilgiler paralellik göstermektedir. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler duygularını anlamada, anlamlandırmada ve ifade etmede sorun yaşayabilirler. Yaş ve zekalarına uygun olmayan duygu ve düşünceler hissedebilir ve tepkiler verebilirler (Tuğ, 2011; Yıldız, 2004). Bu sebepten dolayı öğrenme güçlüğü olan öğrenciler öfkelerini kontrol etmekte zorlanabilir veya öfkelerini ifade etmekte zorlandıklarından dolayı içine atabilirler. Ayrıca Yıldız'a göre öğrenme güçlüğü olan bazı çocuklar korkularını dolaylı yollarla ifade edebilir, pasif agresif tutumlar sergileyebilirler. Pasif ve bağımlı bir özelliğe sahip olabilirler (Yıldız, 2004).

Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin genel öz-yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu çalışma literatürdeki bazı araştırmalarla paralellik göstermektedir (Telef, 2011; Bozkurt, 2014; Certel vd., 2015; Kaçar, 2016). Diğer yandan Yılmaz, Yiğit ve Kaşarçı (2012) kız öğrencilerin genel öz-yeterlik algısının erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde olduğunu bulmuştur. Gerçekleştirilen araştırmada öğrenme güçlüğü olmayan kız öğrencilerin sosyal öz-yeterlik algısı erkek akranlarından anlamlı bir düzeyde

yüksekken, öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin sosyal öz-yeterlik algıları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Telef (2011), kızların sosyal öz-yeterlik algısının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Ayrıca sosyal öz-yeterlik algısının cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren araştırmalar da mevcuttur (Çubukçu ve Girmen, 2007; Gülşen, 2013; Certel ve vd., 2015). Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin akademik öz-yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Çalışma, Certel ve arkadaşlarının (2015) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Aksu (2015) da benzer bir sonuca ulaşmıştır. Diğer yandan Telef (2011) yaptığı çalışmada kızların öz-yeterlik algısının erkeklerden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Satıcı (2013) ve Erzen (2013) ise çalışmalarında erkek öğrencilerin akademik öz-yeterlik algılarının kızlardan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin duygusal öz-yeterlik puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Literatüre bakıldığında çalışmalar bu bulgudan farklıdır. Erkek öğrencilerin öz-yeterlik algılarının kızlardan daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Telef, 2011; Certel vd., 2015). Araştırma bulgularında öğrenme güçlüğü olan öğrencilerinin genel öz-yeterlik ve öz-yeterlik alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre farklılık görülmemesinin sebebi öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin genel olarak düşük öz-yeterlik algısına sahip olmaları olabilir. Çünkü öğrenme güçlüğüne sahip öğrenciler hem akranları hem de arkadaşları tarafından dışlanmaya maruz kalmaktadırlar. Grup etkinliklerinde daha az tercih edilmektedirler. Akran baskısını en çok yaşayan gruplardan biri olmaktadır. Bütün bu olumsuz durumlar öğrencilerin sosyal ve duygusal yönden yıpranmalarına sebep olabilmektedir (Çakıroğlu, 2015: 64).

Araştırmada öğrenme güçlüğü olmayan erkek öğrencilerin kız akranlarından daha fazla sürekli öfke puanları elde ettiği saptanmıştır. Gülveren (2008) de çalışmasında İstanbul ili grubundaki erkek öğrencilerin sürekli öfkelerinin kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu saptamıştır. Aynı şekilde Gönültaş (2013) ve Soyaldın (2007) da benzer bulgular saptamışlardır. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin sürekli öfke puanlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Gülveren (2008)'in çalışmasındaki Ankara ilindeki araştırma grubuna bakıldığında da sürekli öfkenin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Gök (2009) ve Uslu (2015) da aynı sonuca ulaşmışlardır. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin dışa yönelik öfke puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Gülveren (2008) ve Gök (2009)'un çalışmaları bu araştırmayla paralel bir sonuç göstermektedir. Soyaldın (2007) yaptığı çalışmada ise kız öğrencilerin dışa yönelik öfke puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan erkek öğrencilerin aynı özellikteki kız akranlarından daha yüksek öfke kontrol puanları elde ettikleri saptanmıştır. Soyaldın (2013) de erkek öğrencilerin öfke kontrollerinin kız öğrencilerden yüksek olduğunu saptamıştır. Öğrenme güçlüğü olmayan öğrencilerde ise farklılığın anlamlı olmadığını bulunmuştur. Gülveren (2008), Gök (2009), Gönültaş (2013), Uslu (2015) da aynı sonuca ulaşmışlardır. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve olmayan öğrencilerin içe yönelik öfke puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Gülveren (2008) ve Gök (2009) çalışmalarında bu araştırmayla benzer bir sonuca ulaşmışlardır. Soyaldın (2007) yaptığı çalışmada ise kız öğrencilerin içe yönelik öfke puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu araştırma ve literatürdeki diğer çalışmalar değerlendirildiğinde ortak bir sonuca

varılmadığı görülmektedir. Bu duruma araştırmaların yürütüldüğü bölgenin, araştırma gruplarının sosyo-kültürel özelliklerinin ve katılımcıların yaş aralığının etki ettiği düşünülebilir.

ÖNERİLER

Bu çalışmanın araştırma grubunu, Konya ilindeki ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Aynı araştırma daha genel sonuçlara ulaşılabilir için farklı illerde ve bölgelerde uygulanabilir. Araştırmanın farklı yaş gruplarına uygulanması da literatüre katkı sağlayabilir. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ile olmayan öğrencilerin duygusal, sosyal, akademik ve genel öz-yeterlik algıları karşılaştırılmıştır. Bunun dışında fiziksel aktivite öz-yeterlik, kişilerarası öz-yeterlik gibi spesifik konularda çalışma yapılması literatüre katkı sağlayabilir. Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ile olmayan öğrencilerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzları karşılaştırılmıştır. Bunun dışında öfkeyi olumlu ve olumsuz ifade etme vb. değişkenlerin karşılaştırılmasının yapılması alan literatürüne katkı sağlayabilir.

Araştırma bulgularına göre öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin genel öz-yeterlik, akademik öz-yeterlik, sosyal öz-yeterlik ve duygusal öz-yeterlik algılarının normal gelişim gösteren akranlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Öğrenme güçlüğü olan öğrencilere bireysel ve grupla danışma hizmetleri uygulanabilir. Araştırma bulgularına öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin içe yönelik öfkesi normal gelişim gösteren akranlarına göre daha fazladır. Öfke kontrolü ise normal gelişim gösteren akranlarından daha azdır. Öğrencilerin öfkesini sağlıklı bir şekilde ifade ve kontrol edebilmeleri için bireysel ve grupla danışma hizmetleri verilebilir.

KAYNAKÇA

- Akçin, N. (2009). "Öğrenme Güçlüğü Gösteren Çocukların Yazma Sürecinde Gösterdiği Özellikler." *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 5-18.
- Akyol, H. (1997). "Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklara Okuma Yazma Öğretimi." *Milli Eğitim Dergisi*, 136, 16-19.
- Aksu, N. (2015). *Lise Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterlik Soysa İlişki Unsurları İle Suça Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zirve üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Alçay, A. (2015). *Ergenlerin Öz-Yeterlikleri İle Mantık Dışı İnançları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ata, E. E., Akpınar, Ş., & Kelleci, M. (2011). "The Relationship Between Students Problematic İnternet Usage and Their Anger Expression Manner." *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(4), 473-480.
- Avsaroglu, S., Arslan, C., & Deniz, M. E. (2012). "Analysis of Anger Management in Terms of Social Skills." *African Journal of Business Management*, 6(11), 4150.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stres Başačkıma Stilllerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Ayan, A. (2017). "Yalnızlık ve Utangaçlık Düzeylerinin Öfke Kontrolleri Üzerine Etkisi." *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1),87-108.
- Balkaya, F. Ve Şahin-Hisli, N. (2003). "Çok Boyutlu Öfke Ölçeği." *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14 (3), 192-202.
- Bayram, E. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinin Mutluluğunun Yordayıcıları Olarak Algılanan Sosyal Destek Ve Öz-Yeterlik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Boman, P. (2003). "Gender Differences in School Anger." *International Education Journal*, 4(2), 71-77.
- Bozkurt, Ş. (2014). *Okul Sporlarına Katılan Öğrencilerin Katılım Motivasyonu, Başarı Algısı Ve Öz Yeterliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Certel, Z., Bahadır, Z., Saracaloğlu, A. S. ve Varol, S. R. (2016). "Lise Öğrencilerinin Öz-yeterlikleri ile Öznel İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi." *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 307-318.
- Çakıroğlu, O. (2015). *Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Özelliği*. (Editörler: M. A. Melekoğlu, O.Çakıroğlu), *Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar*. Ankara: Vize Basın Yayın.
- Çetin, B. (2009). "Yeni İlköğretim Programı (2005) Uygulamalarının İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Öz-yeterliliklerine Etkisi." *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 130-141.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2007). "Öğretmen Adaylarının Sosyal Öz-yeterlik Algılarının Belirlenmesi." *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 57-74.
- Demirci-Danışık, N. (2005). *Ergenlerin Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzları İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Duman, B. A. (2007). *Lise Öğrencilerinin İngilizce'ye Yönelik Öz-Yeterlik Algı Puanlarının Cinsiyete, Alanlara ve Farklı Düzeylere Göre İngilizce Başarısını Yordama Gücü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duran, Ö. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). "Öfke Kontrol Programının 15 Ve 18 Yaş Arası Ergenler Üzerindeki Etkililiğinin Araştırılması." *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 267-280.
- Durmuş, S. (2004). "Matematikte Öğrenme Güçlüklerinin Saptanması Üzerine Bir Çalışma." *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 125-128.
- Ehrenberg, M. (1984). *The Relationship Between Self-Efficacy And Depression In Adolescents*. Unpublished Master's Thesis, McGill University, Montreal.
- Erzen, E. (2013). *Üniversite Sınavına Hazırlanan Ergenlerin Bağlanma Stilleri ve Öz Yeterlikleri ile Sınav Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Eyüboğlu, E. (2012). *Spor Yapan ve Yapmayan 12-14 Yaş Arası Ergenlerin Öz Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gök, M. (2009). *Aile içi şiddet ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gönültaş, O. (2013). *Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin Öfke Ve Saldırganlık Düzeylerinin. Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Greenberg, L. S. (2015). *Duygu Odaklı Terapi*. Çev., Seher Balcı Çelik. Ankara: Nobel Kitapevi.
- Güleç, Y. (2002). *Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları Ve Akademik Başarı İlişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Güleç, Y. (2002). Ergenlerin *Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülşen, M. (2013). *Sosyal öz-yeterlik ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gültekin, F. (2011). "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Öfke Ve Saldırganlık Düzeylerinin Azaltılması." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(41).
- Gülveren, H. (2008). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinde İç Dış Kontrol Odağı, Sürekli Öfke Ve Öfke İfade Tarzı İle Zeka Arasındaki İlişkinin Araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gündoğdu, R. (2010). 9 Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme Öfke ve Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi." *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 257-276.
- Güzel-Özmen, R. (2009). "Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler Ve Fen Bilgisi Öğretiminde Öğrenme Güçlüğü Olan ve Zihinsel Yetersizlikten Etkilenmiş Öğrenciler İçin Şematik Düzenleyicilerin Oluşturulması ve Sunumu." *Milli Eğitim Dergisi*, 37, 289-301.
- Kaçar, T. (2016). *İlköğretim Öğretmenlerinin Özyeterlik İnancı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karababa, A. ve Dilmaç, B. (2015). "Ergenlerde İnsani Değerlerin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Biçimlerini Yordamadaki Rolü." *İlköğretim Online*, 14(3), 1149-1158.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kayhan-Yardımcı, F. (2007). *İlköğretim öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile öz-yeterlik ilişkisi ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Kısaç, İ. (2005). "Gençlerin Öfkelerini İfade Ettikleri Hedef Kişiler." *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 71-81.
- Koç, C. (2013). "Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ve Yapılandırmacı Öğrenme Ortamı Oluşturma Becerilerinin İncelenmesi." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı (1)*, 240-255.
- Koçmarlar, H. (2016). *Ergenlerin Anne Baba ve Öğretmenlerinden Algıladıkları Duygusal İstismarın Özyeterlikleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmazlar-Oral, Ü. (2009). Öğrenme Güçlüğü/Bozukluğu Ve Özel Eğitim. 2. Eğitim Psikolojisi Sempozyumu.
- Korkmazlar, Ü. (2011). Özel Öğrenme Bozukluğu. (Editör A. Ekşi). *Ben Hasta Değilim* (2. baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Lackaye, T., Margalit, M., Ziv, O. & Ziman, T. (2006). "Comparisons Of Self-Efficacy, Mood, Effort And Hope Between Students With Learning Disabilities And Theirnon-Ld Matched Peers." *Learning Disabilities Resarch& Practice*, 21(2), 111- 121.
- McKenzie, J. K. (1999). *Correlation Between Self-Efficacyand Self-Esteem In Students*. Doctoral Dissertation, University of Wisconsin-Stout, Menomonie.
- Melekoğlu, M. A. (2017). Özel Öğrenme Güçlüğü'nün Nedenleri Ve Özellikleri. (Editörler M.A. Melekoğlu, U. Sak). *Öğrenme Güçlüğü Ve Özel Yetenek*. Ankara: Pegem Akademi.

- Melekoğlu, M. A. ve Kayışdağ, E. (2017). Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler İçin Sosyal Duygusal Ve Davranışsal Destek. (Editörler: M. A. Melekoğlu, U. Sak.). *Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek*. Ankara: Pegem Akademi.
- Muris, P. (2011). A "Brief Questionnaire For Measuring Self-Efficacy In Youths." *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 145-149.
- Özen, K. (2015). "Özel Öğrenme Güçlüğü Tanısı Almış 7-9 Yaş Çocukların Geliştirdikleri Zihin Kuramı Yeteneklerinin Sağlıklı Gelişim Gösteren Grup ile Karşılaştırılması." *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1, 558-575.
- Özer, A. K. (1994). "Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçekleri Ön Çalışması." *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 26-35.
- Özkan-Deniz, B. (2015). *Ergenlerde duygusal öz-yeterlik ve sürekli kaygı ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özmen, R. G. (2005). "Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Okuma Hızlarının Metinlerde Karşılaştırılması." *Eğitim ve Bilim*, 30(136), 25-30.
- Sarıpınar, E. G. (2006). *Özgül Öğrenme Güçlüğü: Okuma Güçlüğünde Akademik Beceri ve Duyusal-Motor İşlevleri Değerlendirme Testlerinin Kullanılabilirliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Satıcı, A. S. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Schunk, D. H. (2009). *Öğrenme Teorileri*. Çev., Muzaffer Şahin. Ankara: Nobel Kitapevi.
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim Öğrenme Ve Öğrenim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sezer, S. ve Akın, A. (2011). "6-14 Yaş Arası Öğrencilerde Görülen Matematik Öğrenme Bozukluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri." *İlköğretim Online*, 10(2), 757-775.
- Soyaldın, S. Z. (2007). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzları ile Mizah Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Soykan, Ç. (2003). "Öfke ve Öfke Yönetimi." *Kriz Dergisi*, 11(2), 19-27.
- Soysal, A., Koçkar, A., Erdoğan, E., Şenol, S. ve Gücüyener, K. (2001). "Öğrenme Güçlüğü Olan Bir Grup Hastanın WISC-R Profillerinin İncelenmesi." *Klinik Psikiyatri*, 4, 225-231.
- Sütçü, S. T. ve Aydın, A. (2008). "İki Farklı Öfke Ölçeğinin Çocuk ve Ergenler İçin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi." *Ege Eğitim Dergisi*, 9(2), 93-108.
- Şahin, S. ve Akoğlu-Gül, G. (2011). Öğrenme güçlüğü olan çocuklar ve eğitimleri. (Editör: N. B. Dönmez). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitim*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Taşkın, B. D., Karalök, Z. S., Aydoğmuş, Ü., Gürkaş, E., Yoldaş, M., Güven, A. ve Yılmaz, C. (2016). "Özgül Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklarda Çinko ve B12 Vitamini Düzeyleri." *J Pediatr Res*, 187-90.
- Tatar, E. ve Dikici, R. (2008). "Matematik Eğitiminde Öğrenme Güçlükleri." *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 183-193.

- Tekinsav-Sütçü, G. S. (2006). *Ergenlerde Öfke ve Saldırganlığını Azaltmaya Yönelik Bilisseldavranışçı Bir Müdahale Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimsel Enstitüsü, İzmir.
- Telef, B. B. (2011). "Öz-Yeterlikleri Farklı Ergenlerin Psikolojik Semptomlarının İncelenmesi." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Telef, B. B. ve Karaca, R. (2012). "Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması." *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32) 169-187.
- Tuğ, S. (2011). *Özel Öğrenme Bozukluğu, Özel Öğrenme Bozukluğu Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Tanısı Almış Çocuklarda Depresyon Ve Kaygı Düzeylerinin Nörogelişimsel, Eğitsel, Kültürel ve Sosyal Özellikleri Temelinde Araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Urfalı-Dadandı, P. (2015). *Özgül Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrencilerin Benlik Kavramlarını Açıklamada Öz-Yeterlik İnançlarının ve Sosyal Becerilerinin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Uslu, B. E. (2015). *14-17 Yaş Arasındaki Ergenlerin Yetiştirilme Tarzlarına Göre Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ün-Açıkgöz, K. (2009). *Etkili Öğrenme ve Öğretme*. İzmir: Kanyılmaz Batbaası.
- Yıldırım-Doğru, S. S., Alabay, E. ve Kayılı, G. (2010). "Normal Gelişim Gösteren ve Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Sözcük Dağarcığı İle Dili Anlama Düzeylerinin Belirlenmesi." *İlköğretim Online*, 9(3), 828-840.
- Yıldız, S. A. (2004). "Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Psikososyal Özellikleri, Sorunları ve Eğitimi." *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(2) 169-180.